

Korak za korakom do krize

Bivši glavni tajnik sindikata CISL Pierre Carniti, ki ga je socialistična stranka kandidirala za predsednika novega upravnega sveta radiotelevizijske ustanove RAI, se je odpovedal kandidaturi in s tem dejansko omogočil izvolitev novega upravnega sveta že omenjene ustanove. Namestnik glavnega tajnika socialistične stranke Martelli, ki je bil pred dnevi zagrozil s politično krizo, je izjavil, da bo vprašanje RAI predmet široke razprave med bližnjim preverjanjem, se pravi na zasedanju voditeljev strank sedanje parlamentarne in vladne večine.

Poznavalci razmer pravijo, da je bil pri celotni zadevi kamen spotike glavni ravnatelj radiotelevizijske ustanove RAI Biagio Agnes, češ da ima ta preveč oblasti. Agnes je poleg tega velik prijatelj tajnika KD De Mite, ki mu Martelli očita, da hoče tudi v prihodnosti »gospodariti« v ustanovi RAI.

Koliko je v tem resnice, je težko reči, saj se je treba med drugim zavedati, da je upravni svet ustanove RAI po zakonu iz leta 1975 odraz političnih sil, ki so zastopane v parlamentu. Zato je naravno, da je treba pri izvolitvi upravnega sveta RAI upoštevati razmerje sil.

Toda zadeva okrog ustanove RAI je le ena izmed spornih točk v okviru sedanje vladne in parlamentarne večine. Že več mesecev je opaziti, da se zavezništvo krha. Morda je to tudi posledica dejstva, da je Craxi že preveč časa na oblasti, glede na italijansko prakso od padca De Gasperija v petdesetih letih dalje. Glavni vzrok krize, ki za zdaj še ni uradno prišla na dan,

dalje na 2. strani ■

Politični umor

Prav na dan ko se je v Palermu začela velika kazenska obravnava proti mafiji, je pod streli zločincev padel v Firencah 52-letni Lando Conti, ki je bil pred lanskimi upravnimi volitvami za krajši čas župan v toskanski prestolnici. Politično je pripadal republikanski stranki in je bil prijatelj obrambnega ministra Spadolinija.

Vdova, gospa Ghisa Conti, je prepričana, da je moža dala ubiti mafija, četudi so na kraju zločina našli prepis strateške resolucije rdečih brigad in so se slednje tudi javile po telefonu ter prevzele odgovornost za zločin.

V znamenju letošnjih Prešernovih proslav

Slovenci, koderkoli živimo, se v teh dneh spominjamo pesnika Franceta Prešerna. Po vseh šolah so učenci in dijaki pripravili proslave, podobno tudi razna društva in ustanove, ki so že ali pa še bodo v naslednjih tednih priredile dan v spomin na pesnika Prešerna. Proslave pa bodo predvsem priložnost, da se spomnimo naše ustvarjalnosti, našega dela na področju kulture, a tudi znanosti in celo gospodarstva. Mislimo namreč, da je Prešernov dan najprej priložnost za analizo splošnega stanja, v katerem se nahaja naša narodna skupnost. V tem vidimo prvenstveni smisel tovrstnih proslav. Obenem pa mislimo, da je lahko to tudi priložnost, da se zamislimo o liku tega velikega Slovenca. O njem smo marsikaj brali, večkrat smo slišali njegove pesmi, tako recitirane kot pete. Vse to je gotovo v nas pustilo določeno sled. Nemogoče je namreč, da bi človek, ko ga direktno ali indirektno oplazi duh Prešernove globine, ostal ravnodušen, brezbrizen. Prav zato smo prepričani, da se edino sami lahko približamo temu pesniku in njegovemu delu! Vsaka umetnina, vsaka pesem skriva v sebi zrnce individualnega, se pravi tistega, kar lahko razume po svoje vsakdo izmed nas. Mislimo namreč, da lahko pomeni Prešernov lik vsakomur izmed nas nekaj drugega. Prav tako pa smo

tudi prepričani, da ima Prešeren skupen pomen za ves slovenski narod.

Proslavljanje Prešerna ima po našem mnenju prvenstveno vlogo v tem, da nas iz leta v leto opozarja na pesnikovo osebnost in ustvarjalnost. S svojo človeško držo je namreč ta naš pesnik nastopil kot pokončen, klen, odločen mož, ki ne odstopa od svojega prepričanja in ne popusti v stvarih, ki so mu važne, ki zna za vrednote, ki so mu svete, tudi potrpeti in ne doseči tistih zunanjih uspehov, kot bi si jih čakala površna in plitva sodobna družba. Gre namreč za edinstveno osebnost, osebnost, ki je nekaj dala na svojo samostojnost, na svojo svobodo. Prav v tem moškem zadržanju si moramo tudi danes vzeti Prešerna za zgled. Njegova ustvarjalna nadarjenost, njegov izredno kvalitetni pesniški opus, evropska razsežnost njegovih pesmi lahko stopijo celo na drugo mesto. Oziroma smemo in jo moramo obravnavati kot rezultat izpovedne nuje, ki so jo povzročile stiske, skrbi, razmišljanja tega enkratnega duha.

Prešernov značaj bi zato smeli označiti za revolucionarnega v smislu, da je revolucionarni značaj lasten človeku, ki se sicer nikakor ne odpoveduje svoji identiteti, svoji kulturi in biti, obenem pa je v njem

nadaljevanje na 2. strani ■

Predsednik republike o manjšinah

S slavnostnim koncertom Simfoničnega orkestra RAI iz Milana v nemškem Kulturnem domu v Bocnu se je zaključil v soboto, 8. t.m., niz proslav ob 40-letnici radijskih oddaj v nemškem in ladinskem jeziku po Radiu Bocen, ki sodi v sklop italijanske radiotelevizijske ustanove RAI. Na sobotni slovesni proslavi v glavnem avditoriju sedeža RAI v Bocnu so udeleženci najprej poslušali krajšo, a pomembno poslanico predsednika republike Cossige v nemškem in ladinskem jeziku. Državni poglavar je opozoril na besede, ki jih je bil spregovoril pred parlamentom, ko je prisegel zvestobo republikli. »Tedaj sem se spomnil — je dejal predsednik republike — skupnosti, ki imajo drugačno zgodovino, drugo kulturo in drugačen jezik. Te skupnosti pa povsem enakovredno pripadajo republikli, pričemer imajo in morajo imeti na razpolago sredstva za čedalje globlje vrednotenje lastnih značilnosti in za zaščito svojih poseb-

nih pravic. Čutim in hočem biti — je dejal predsednik republike — predsednik tudi teh državljanov.«

Na slovesni proslavi je spregovoril tudi predsednik bocenske pokrajinske vlade Magnago, ki je opozoril na izredno pomembno vlogo, ki jo imata radio in televizija v nemškem in ladinskem jeziku ter se v tej zvezi zavzel za čimprejšnjo obnovo konvencije med vlado in ustanovo RAI, kar zadeva oddaje v nemškem in ladinskem jeziku, ter zlasti poudaril, kako je nujno, da se okrepijo oddaje v ladinskem jeziku, ki so zdaj silno skromne (150 ur na leto). Svoje zanimanje za ureditev odprtih vprašanj je obljubil tudi pomočnik glavnega ravnatelja ustanove RAI Rossi. Slovesnosti, ki je sovpadala z 20-letnico televizijskih oddaj v nemškem jeziku, so se udeležili številni predstavniki nemškega, italijanskega in ladinskega kulturnega življenja na Južnem Tirolskem.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. februarja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Med vzporedniki in poldnevnik«, radijska nadaljevanka (Zora Tavčar); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Ob 400-letnici Primoža Trubarja. Jože Rode: »Dedinga vere je troblja bila: od tod do Slovencev Trubar je trobil naglas, bukve jim svete pišo«, dramska nadaljevanka; 15.30 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditelj; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 17. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Ženski nonet »Vitra« iz Ribnice; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški kotiček: »Ali nas poznaš?«; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 7. mednarodni festival komorne glasbe v Asolu; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 18. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Nediški zvon; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Mladi mladim; 15.45 Postni govor; 16.00 Med Brdi in Jadranom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 7. mednarodni festival komorne glasbe v Asolu; 18.00 Z mednarodnega natečaja Prix Italia - Bruno Longhini: »Najdaljši dan«, radijska drama; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 19. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gledališki glasovi po stezah spominov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Ženski zbor Repentabor, mešani zbor Mačkolje in dekliški zbor Devin; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 »Čarobni globus«; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Basbaritonist Neven Bešarić; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 20. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Od Milj do Devina; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenska popevka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezrimo!; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Tržaški okteti in holandska skupina Mignonne iz Venla; 18.00 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 21. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Akademski pevski zbor »Boris Kidrič«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Iz filmskega sveta; 15.45 Postni govor; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Dekliški zbor »Vesna« z Križa; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 22. februarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Trio Jess z Dunaja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pogovori o kulturi sožitja; 15.00 Otroški kotiček: »Iz kota v kot«; 16.00 Popotovanje Duška Jelinciča po Južni Ameriki; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lansko 14. tekmovanje učencev in študentov glasbe v Ljubljani; 18.00 Dramska vetronica: Ob 400-letnici Primoža Trubarja - Jože Rode: »Dedinga vere je troblja bila: od tod do Slovencev Trubar je trobil naglas, bukve jim svete pišo«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

V znamenju Prešernovih proslav

■ nadaljevanje s 1. strani

čisto naravno prisoten univerzalni duh, naravni človečanski čut. Revolucionarni značaj kot je bil lasten Prešernu, pa predpostavlja svobodo. Svobodo v vseh njenih oblikah in podobah: osebno, narodno, svobodo izražanja, svobodo izbire itd. V tem ključu se torej tak človek stalno odloča v smislu tega, kar je dobro zanj kot človeka in torej posredno za to, kar je občečloveško dobro. Če preberemo vsaj nekaj Prešernovih poezij v tem ključu, bomo gotovo odkrili v teh delih pravkar opisano značajsko dimenzijo.

Mislimo, da je to najvažnejše Prešernovo sporočilo tudi za današnji čas. Ljudje živimo namreč v času, ki je sicer pogosto prizorišče najrazličnejših protestov in kontestacij, obenem pa tudi, mogoče kot še nikoli doslej, čas, ko ljudje skoraj ne poznamo samostojnega, kritičnega odnosa do stvari, do dogodkov, ki smo jim priča, in oseb, še posebej ko gre za voditelje strank ali držav, ki jih poslušamo ali srečujemo.

KORAK ZA KORAKOM DO KRIZE

■ nadaljevanje s 1. strani

pa je po vsej verjetnosti v tem, da se stranka relativne večine, se pravi Krščanska demokracija ne more sprijazniti z dejstvom, da je predsednik vlade iz vrst socialistične stranke, za katero voli kakih 10 odstotkov italijanskega volilnega zbora, medtem ko ima KD za seboj nad 30 odstotkov volivcev in volivk.

Ne verjamemo, da bo Craxi zaradi spora okrog ustanove RAI odstopil, vendar je jasno, da bo ta spor še bolj zaostрил odnose znotraj vladne večine in da se bo Craxijevo predsedstvo hudo in morda usodno zamajalo ob vsedravnem kongresu Kršč. demokracije, ki bo spomladi v Rimu.

Pomislimo, kaj bi bilo s Prešernom, ko bi se vdal, ko bi poslušal »neumne svete«. Gotovo nam ne bi pomenil tega, kar nam že vsaj od Levstika dalje pomeni. Ko prisostvujemo taki ali drugačni Prešernovi proslavi, imejmo zato v mislih predvsem Prešernovo osebnost, njegovo trdnost v vrednotah, ki so mu bile svete, njegovo vero v prihodnost slovenskega naroda in človeštva.

M. T.

EGS in Jugoslavija

V ponedeljek, 10. t.m., so se začela v Bruslju pogajanja med predstavniki Evropske skupnosti in Jugoslavije o spremembah pogodbe o sodelovanju med Evropsko skupnostjo in Jugoslavijo. Spremembe so potrebne, ker sta se deseterici pridružili še Španija in Portugalska. V Beogradu pa upajo, da bodo pogajanja priložnost za splošno izboljšavo pogodbe.

Dejansko pa so prve ponudbe iz Bruslja razočarale Jugoslavijo. Njeni predstavniki bi radi posebnih olajšav za izvoz nekaterih industrijskih proizvodov in kmetijskih pridelkov, kot so vino, tobak in telecina. Poleg tega bi si želeli tudi prispevkov finančnega značaja in ne le ugodnejših posojil Evropske investicijske banke.

V New Yorku je umrla Marilyn Klinghofer, vdova Leona Klinghoferja, ki so ga ubili teroristi med preusmeritvijo ladje Achille Lauro lanskega oktobra. Že dalj časa je bolehal za rakom. Smrt je nastopila v bolnišnici, kjer se je zdravila že nekaj tednov. Pred nekaj meseci je naznanila, da ima namen ustanoviti posebno ustanovo, ki naj bi skrbelo za nagrajevanje tistih, ki se borijo proti terorizmu.

Somalski predsednik v Italiji

V ponedeljek, 10. t.m., je dospel na dvo-dnevni obisk v Italijo somalski predsednik Barre. Z italijanskim ministrskim predsednikom Craxijem, zunanjim ministrom Andreottijem in podtajnikom za pomoč državam Tretjega sveta Fortejem se je razgovarjal o mednarodnem položaju, predvsem pa o dvostranskih odnosih.

Italijanske oblasti razmišljajo o tem, da bi kar črtale somalski dolg Italiji, ki znaša 153 milijonov dolarjev. Drugače nima smi-

sla pomoč, ki jo Italija pošilja v Somalijo, ker jo sproti požirajo obresti.

Sploh razmišljajo v Italiji o tem, da bi oprostili dolgove vsem najrevnejšim državam. To bi pa znašalo kar 6 tisoč milijard lir ali celo več.

Italija je glede razvoja dogodkov v Somaliji tudi pozdravila začetek pogajanj med Somalijo in Etiopijo za rešitev spora na afriškem Rogu. Z obema državama skuša imeti Rim dobre odnose.

Edward Kennedy po sovjetski TV

Sovjetska televizija je te dni predvajala dolg intervju z ameriškim senatorjem Edwardom Kennedym, ki je bil pred dnevi na obisku v Moskvi. Intervju je trajal dobre pol ure in je bil posvečen vprašanju razorožitve in miru. Opazovalci pa pripominjajo, da predstavlja že sam po sebi izreden dogodek, saj je prvič, da je kak ameriški senator lahko govoril po sovjetski televiziji. Kennedy se je zavzel, naj bi se obe glavni svetovni velesili še naprej

pogajali, dokler ne bosta končno sklenili pogodbe. Medsebojnih razlik sicer ne bosta verjetno nikoli mogli odpraviti, vendar pa je upati, da bo vedno moč razpravljati v miru. Kennedy je tudi govoril o svojem srečanju z Gorbačovom, katerega je označil za duhovito osebo in energičnega voditelja, ki se dobro zaveda pomena, ki ga ima iskanje sporazuma. Po srečanju z Gorbačovom — je še dejal Kennedy — sem prepričan, da bo možen bistven napredek.

Umrli je skladatelj Matija Tomc

V soboto, prav na Prešernov dan, se je razširila vest, da je v Domžalah umrl prof. Matija Tomc, tamkajšnji upokojeni župnik in priljubljen slovenski skladatelj. Pokojnik se je rodil na Božič leta 1899 na Kapljiških pri Metliki v Beli krajini, teologijo je študiral v Ljubljani, kjer je bil posvečen leta 1923, glasbo pa na Dunaju. Postal je profesor glasbe na škofijski gimnaziji v Sentvidu nad Ljubljano, po vojni je še nekaj časa učil na klasični gimnaziji v Ljubljani.

Končno je prešel v dušno pastirstvo in bil imenovan najprej za župnijskega upravitelja, kasneje pa za župnika v Domžalah. Kljub zahtevnim duhovniškim obveznostim pa je še vedno našel čas za glasbeno udejstvovanje, najprej seveda s posebno skrbjo za kvalitetno cerkveno petje v lastni župniji, pa tudi s plodno skladateljsko ustvarjalnostjo. Neštete so njegove kompozicije, zlasti zborovske, posvetne in cerkvene vsebine, poizkušal pa se je tudi v instrumentalni glasbi. Na religioznem področju bi za nekakšen višek mogli šteti dve njegovi kantati, »Slovenski božič«, ki je napisan za zbor, soliste in orgle po slovenskih ljudskih motivih, in »Križev pot« za soliste, zbor, orkester in orgle. Njegov prispevek slovenski cerkveni glasbi je postal še dragocenejši po liturgični reformi po II. vatikanskem koncilu, ko se je že precej v letih lotil skladanja slovenskih petih maš in zlasti liturgičnih spevov, kar je vse pripomoglo k lažji prilagoditvi pevskih zborov obnovenemu bogoslužju.

V slovensko kulturno zgodovino pa se je Tomc vpisal tudi kot izredno pomemben prirejevalec slovenskih ljudskih pesmi, zlasti za predvojni Maroltov Akademski pevski zbor, ki še danes veljajo za težko dosegljiv vzor tourstnih umetnih obdelav. Njegova posebna pozornost je vedno veljala domači belokranjski in tudi koroški ljudski pesmi. Matija Tomc se je uveljavil še na področju glasbene publicistike, kritike in koncertiranja na orglah.

Pogreb uglednega pokojnika je bil v ponedeljek, 10. t.m., v Domžalah, cerkvene slovesnosti je na njem vodil ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar.

Predsedniške volitve in gospodarstvo na Filipinih

Na Filipinih so bile predsedniške volitve ter se zdaj govori predvsem o političnih vzrokih in posledicah, čeprav gospodarska vprašanja niso nič manj važna ter bi morala biti — kot je rekel Marx — celo podstavba prvih.

Bančne obresti v Manili so se zadnji teden dvignile od 18 kar na 30 odstotkov. Slednje pomeni nezaupanje kapitalov do volilne kampanje. V letih 1950-1960 so bili Filipini azijska država z največjim gospodarskim porastom. V 80. letih pa padajo nazaj med zaostale in podrazvite dežele. Leta 1985 se je kosmati narodni dohodek skrčil za štiri odstotke in prejšnje leto celo za pet odstotkov in pol. Padla sta notranja potrošnja in izvoz, medtem ko se je povečala zadolžitev v tujini.

Gospodarska kriza je tako postala eno bistvenih vprašanj volilne kampanje in volilnega dvoboja med dosedanjim predsednikom Marcosom in Cory Aquinovo, ženo voditelja opozicije, ki je bil ubit na manilskem letališču pred tremi leti ob vrnitvi iz begunstva v Združenih državah.

Med volilno kampanjo je bilo dosti govora o pridelovanju in industriji sladkorja. Marcos je hotel ustvariti mednarodni kartel sladkorja, ki bi bil podoben organizaciji petrolejskih držav OPEC. Filipini imajo plodno zemljo, vendar proizvodnja sladkorja stane četrto dolarja za kilogram, medtem ko na svetovnih tržiščih sladkor prodajajo samo za 11 centov. Tako je filipinska državna ustanova za sladkor nabrala izgubo ene milijarde 160 milijonov dolarjev. Marcos je bil prisiljen zaprositi za podaljšanje dolgov v tujini ter utegnejo biti Filipini dalje v težavah do leta 1990.

Brezposelnost je velika in podzaposlitev teži kar tri četrtine Filipincev. Slabo hranjenih otrok je menda 70 odstotkov.

Industrijski obrati so zaposleni samo do 40 odstotkov in letos menda ne bo nobenega dviga kosmate notranje proizvodnje. Dolgovi v tujini bodo ostali na ravni od 26 do 30 milijard dolarjev. Nedavna posojila Mednarodnega denarnega sklada bodo porabljena, kot v raznih drugih državah v razvoju, zgolj za plačilo obresti.

Ironija usode je morda ta, da je Marcos ob nastopu veljal za novega človeka, ki naj bi spremenil socioekonomsko družbo, katero so zapustili Španci konec prete-

klega stoletja s prevlado veleposestnikov nad kmečkimi množicami. Ustvariti bi moral srednji kmečki stan.

Za nepoznavalce družbenih in gospodarskih razmer na Filipinih so še druga presenečenja. Ekonomisti trdijo, da je Cory Aquino dobila podporo predvsem od podjetnikov, izobražencev ter srednjih meščanskih slojev. Če bo v primeru zmage Aquinove žene politični prehod miren — dodajajo gospodarski krogi — se bodo povečale investicije na Filipinih ter je zagotovljen nov gospodarski porast. Povečati bo mogoče izvoz in plačati dolgove. Združene države so zdaj navzoče na Filipinih v kakih 500 podjetjih z naložbami v znesku dve milijardi in pol dolarjev.

Gospodarski krogi pa so pesimistični za primer Marcosove zmage. Pričakujejo ostrejšje pogoje Mednarodnega denarnega sklada, razvrednotenje »pesa«, porast brezposelnosti in tudi povečanje gverile na južnih otokih kot odraz nezadovoljstva prebivalstva.

E. V.

Duvalier je pobegnil

Na Haitiju so po begu diktatorja Duvaliera sestavili novo vlado, v kateri je 13 ministrov in šest podtajnikov. Štirje med njimi so častniki. Glavno besedo ima načelnik vojaškega glavnega stana general Namphi. Ta je pred dnevi uvedel policijsko uro ter je pozval prebivalstvo k miru.

Množice so se namreč lotile napadov na državne urade ter plenjenja trgovin. Poleg tega so razdejale grob Duvalierovega očeta ter so začele lov na Duvalierovo osebno stražo.

Duvalier je zdaj v Franciji v Gornji Savoiji, 20 kilometrov od mesta Grenoble. Francosko zunanje ministrstvo je izjavilo, da ne bo ostal v Franciji več kot en teden. Razne države pa so odklonile, da bi ga sprejele kot političnega begunca.

Vatikanski list L'Osservatore Romano je objavil komentar k položaju na Haitiju. List spominja, da je papež Janez Pavel II. že leta 1983 med obiskom na otoku poudaril, da je na Haitiju potrebna večja pravičnost in boljše razdeljevanje dobrin. Priporočil je reforme, ki naj bi privedle do spoštovanja človeških pravic in demokracije ter do gospodarskega in socialnega razvoja.

PROCES PROTI MAFIJI

V Palermu se je 10. t.m. začel verjetno največji kazenski proces v zgodovini Italije. Gre za veliko kazensko obravnavo proti voditeljem mafije na Siciliji. Obtožencev je 474. Prvi dan je bil v glavnem posvečen tehničnim in uvodnim vprašanjem kazenskega postopka. Tako so sodniki ugotavljali prisotnost obtožencev in sprejemljivost zasebnih strank. Imenovati je bilo treba še številne branilce, ker si mnogi obtoženci niso sami izbrali odvetnikov. Zaprisedli so tudi porotniki.

Po vseh tovarnah, uradih in šolah v Neaplju so za eno minuto prekinili delo, da bi izrazili obsodbo na račun mafije.

Predstavniki koroških Slovencev pri kanclerju Sinowatzu

Avstrijski zvezni kancler Sinowatz je v petek, 7. t.m., sprejel na Dunaju šestčlansko odposlanstvo Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij. Odposlanstvo sta vodila predsednika Grilc in Wieser. Predstavniki koroških Slovencev so zveznemu kanclerju obrazložili trenutni položaj na Koroškem in ga opozorili na odprta manjšinska vprašanja, pri čemer so obžalovali, da avstrijske oblasti še niso izpolnile obveznosti, ki

izhajajo iz avstrijske državne pogodbe. Zveznega kanclerja so zlasti opozorili na nekatera konkretna vprašanja, kot sta n. pr. ustanovitev Trgovske akademije v Celovcu in okrepitev radijskih oddaj v slovenskem jeziku po Radiu Celovec.

Po daljši razpravi je kancler Sinowatz izjavil, da bo v okviru predsedstva zvezne vlade ustanovljena posebna komisija z nalogo, da prouči konkretna vprašanja, o katerih je bilo govora na srečanju.

TRAGIČNA SMRT ZNANEGA SLOVENSKEGA ZDRAVNIKA

V Sloveniji je globoko odjeknila vest o smrti predstojnika ljubljanske univerzitetne klinike za plastično kirurgijo in opekline dr. Marka Godine. 43-letni zdravnik je našel smrt skupno z 28-letno ženo Vesno, ko se je vračal z zagrebškega letališča. Vanj se je čelno silovito zaletel avtomobil 19-letnega Gottfrieda Cudermana iz Zelezne Kaple, ki je neprevidno prehitel avtomobil. Žena Vesna je spremljala dr. Godino z zagrebškega letališča, kamor je dopel z mednarodnega posvetovanja zdravnikov. Dr. Marko Godina je bil znan kot eden največjih svetovnih strokovnjakov na področju mikrokirurgije. S svojo ekipo je dosegel vrhunske dosežke pri ponovnem usposabljanju odrezanih udov, kar je postalo za ljubljanski Klinični center že normalna praksa.

KAKO JE UMRL BIVŠI PREDSEDNIK

V Južnem Jemenu so šele te dni uradno sporočili, kako je umrl nekdanji predsednik in voditelj tiste komunistične struje, ki je prevzela oblast v državi po izbruhu državljanske vojne 13. januarja. Umrl je že tistega dne zaradi opeklin, ki jih je zadobil v tanku, ki so ga zadeli vojaki, kateri so ostali zvesti predsedniku Mohammedu. Vodja upornikov Izmail je imel 47 let. Z Mohammedom je sodeloval v bojih proti britanski kolonialni oblasti, pozneje pa sta se razšla. Leta 1979 ga je na predsedniškem mestu nasledil Mohammed, sam pa se je za pet let umaknil v Sovjetsko zvezo.

Sneg in mraz v deželi

Pustni teden je v našo deželo prinesel ne samo veselo razpoloženje pustnih dni, ampak tudi sneg, burjo in mraz. Skoraj smo že upali, da bo šla letošnja zima mimo, brez večjih vremenskih neprilik. Vendar ni bilo tako.

Medtem ko je bila Italija že dober teden v objemu zime, smo pri nas še vedno upali, da nas bo rešila burja, ki naj bi po predvidevanjih odpihala snežne oblake, toda v soboto je skoraj nenadoma, čeprav so oblaki z gotovostjo napovedovali snežne padavine, začelo snežiti. Kaj kmalu so bile bele tako mestne ulice kot tudi državne in občinske ceste na Kraški planoti. Vreme je seveda takoj povzročilo precejšnje težave in zastoje v prometu. Stanje je naenkrat postalo precej kritično, tako da so pristojne oblasti nemudoma morale poskrbeti za reševanje in odpravo težav, ki jih vsakokrat povzročijo snežne padavine. Še dobro, da je padel suh sneg, to je seveda olajšalo promet, čeprav so vozniki zelo previdno upravljali svoja vozila.

Slabo vreme je močno ponagajalo predvsem organizatorjem pustnih sprevodov. Tako je odpadla tudi letošnja jubilejna povorka pustnih vozov na Opčinah. Organizatorji so to manifestacijo prenesli za teden dni, se pravi na to soboto. Slabega vremena pa se niso ustrašili tisti ljubitelji plesa in zabave, ki so se kljub vsemu odpravili v razna društva in zabavišča, kjer so bili na sporedu pustni plesi.

Največ veselja ob tej vremenski ujmi pa so verjetno imeli učenci in dijaki tržaških

osnovnih, srednjih in višjih šol, ki so letos imeli to srečo, da so lahko proslavljali pusta brez vsakršnih šolskih obveznosti. Z lahkoto pridobljene dvodnevne počitnice jim bodo verjetno ostale v lepem spominu vse do velikonočnih počitnic.

Slabo vreme pa je seveda prineslo tudi običajne težave. Poleg zastojev v prometu sta sneg in mraz povzročila tudi nekaj materialne škode. Ponekod so popokale nezavarovane vodne cevi, čeprav bi lanska huda zima že morala izučiti ljudi, da varujejo cevi. Burja pa je povzročila nekaj manjše škode na starih zgradbah in v vrtarstvu.

Stanje se je v teh dneh bistveno izboljšalo. Vse ceste so prevozne, mestni avtobusi vozijo, pouk pa se je obnovil v sredo.

—o—

DVATISOČLETNICA NABREŽINSKIH KAMNOLOMOV

V petek, 21. t.m., se bodo uradno začele manifestacije ob 2000-letnici nabrežinskih kamnolomov. Gre za vrsto pobud kulturnega, turističnega in gospodarskega značaja, s katerimi želi devinsko-nabrežinska občina pripomoči k spodbujanju gospodarskih dejavnosti, ki so vezane na kamnolome.

Dne 21. t.m. bo v prostorih turistične ustanove v Sosljanu uradna otvoritev manifestacij. Dne 7. marca pa bodo odprli v Nabrežini zgodovinsko in gospodarsko razstavo.

MARKO TAVČAR:

Na Prešernovi proslavi v Trstu

Objavljamo v celoti govor, ki ga je imel Marko Tavčar na Prešernovi proslavi dne 10. t.m. v Peterlinovi dvorani v Trstu. Proslavo sta priredili Slovenska prosveta in Društvo slovenskih izobražencev.

(Ured.)

Sneg, belina, mraz, to je naravni okvir nocojšnjega srečanja, ki naj bi v vseh nas poživil plamen vere, upanja in ljubezni do slovenstva. Proslavljamo namreč Prešerna, pesnika, ki nam pomeni simbol naše kulture. Letos ga slavimo v letu, ko se spominjamo 400-letnice smrti Primoža Trubarja. Moža, torej, ki nam ob Prešernu in še nekaterih pomeni sam vrh naše ustvarjalnosti in obenem narodne samobitnosti.

»Lubi Slovenci«, z zavestjo, da nam je Trubar odprl pot v književnost, Prešeren pa jo dvignil na evropsko raven, se v tem letu, ki je posvečeno Trubarju, in na dan, ki ga posvečamo Prešernu ter slovenski kulturi, ozrmo na naš ožji kulturni prostor. Tu nam je dano živeti in tu moramo tudi kaj narediti. Saj nam bo po dejanjih tudi sojeno.

Na ta predpustni večer naj bi, tudi po želji prijateljev, ki so me vprašali za te misli, spregovorili in se zamislili o ustvarjanju in poustvarjanju pri nas.

V zadnjem letu smo bili priče celi vrsti dogodkov, pobud in pomembnih uspehov za vso narodno skupnost, pripetilo pa se je tudi marsikaj takega, kar nam dokazuje, da vsa bogata kultur-

noprosvetna dejavnost pusti le malo globljih sledov med nami.

Za vse nas, ki živimo v mejah Italije, je n.p. zelo spodbuden glas, da sami italijanski gospodarski podjetniki priznavajo tržaškimi slovenskim podjetjem večjo dinamičnost in smisel za organizacijo dela, kot ga imajo sami. To velja še posebej za Trst, v Gorici se namreč že pozna vpliv podjetnih Furlanov. V Trstu pa pravijo, da imajo naši ljudje sorazmerno s številom in razpoložljivim kapitalom več poguma, to pa se v gospodarstvu obrestuje. In res, če nekoliko pogledamo, lahko ugotovimo več dobro upeljanih slovenskih podjetij. Pomislimo, kakšnega pomena je to za nas živelj! Pomislimo, koliko ljudi se zaposli v slovenskem podjetju, pa čeprav to ob Novem letu lahko deli koledar brez besede v slovenščini. Ne glede na to zadnje, obžalovanja vredno dejstvo, pa je tudi res, da je prav trdna gospodarska osnova eno najučinkovitejših sredstev, da lahko sploh kaj naredimo za naš obstoj. Kulturna rast naroda zahteva namreč tudi pogoje za to. S tem so seznanjena vsa naša društva in ustanove, ki se morajo boriti z večjimi ali manjšimi finančnimi težavami, obračuni, proračuni itd., da lahko načrtujejo in izpeljujejo svoje delo.

Mogoče se je kdo namrdnil, ko smo omenili gospodarsko delovanje. A če to uvrstimo v zgodovinsko-kulturno ozadje naroda, bomo videli, da ga ne gre omalovaževati. Kaže torej, da smo pridni, delavni in celo ustvarjalni, saj se delovna

mesta danes »ustvarjajo«, to pa v času, ki ga živimo, ni malo.

Toda pogledimo za trenutek, kaj je z našo poustvarjalnostjo in ustvarjalnostjo. Prišli smo torej na občutljiva, rahla tla, ki pa so tudi v minulemu letu obrodila svoj žlahtni sad. Vsakdo namreč lahko ugotavlja izredno razvejano delovanje naših društev in ustanov, ki se ukvarjajo s kulturo.

Vsak teden nam ta društva in te ustanove postrežejo s prireditvami, kulturnimi večeri, dramskimi predstavami, koncerti, likovnimi razstavami, okroglimi mizami, predavanji in še marsičem, v tem predpustnem času, pa tudi s plesi. V vseh knjigarnah, kjer so naprodaj tudi slovenske knjige, opažamo veliko knjižnih novosti, od katerih so nekatera dela pomembne prelomnice. Uspehi so in smo jim lahko vsak dan priča.

Vendar se pri tem sprašujemo, koliko je vsa ta kulturno-prosvetna dejavnost res taka, da pritegne pozornost naših ljudi, da oblikuje njihov okus, da jih navaja k razmišljanju, h kritičnemu presojanju dogodkov, koliko jim je lahko kvalitetna duhovna hrana? Vse to bi namreč morala biti naloga kulture.

A prav na tem področju, na polju prenove duha, živimo Slovenci v tem zadnjem letu verjetno enega svojih pozitivnih zgodovinskih trenutkov. Naj bo kakorkoli, določeni tabuji v slovenskem prostoru so končno padli in končno lahko bremo in slišimo stvari, ki izidejo v Ljubljani in ki bi njihove avtorje, še pred kakim letom stale odvzem osebne svobode. Da je do tega sploh lahko prišlo, ima gotovo in najprej svojo zaslugo tisti del slovenskih ustvarjalcev, ki je v člankih, esejih, romanah in pesmih, v intervjujih in pogovo-

Nagrada iz Prešernovega sklada tudi v Trst in Rezijo

Na letošnji proslavi slovenskega kulturnega praznika v Ljubljani, 7. februarja, v Cankarjevem domu, so kot običajno podelili Prešernove nagrade in nagrade iz Prešernovega sklada.

Slovesnost je bila nov dokaz ustvarjalnosti naše kulture in v tem smislu je izzvenel tudi govor predsednika republiškega komiteja za kulturo dr. Matjaža Kmecla.

Trije letošnji Prešernovi nagrajenci so slikar Marjan Pogačnik, ki je bil nagrajen za življenjsko delo, pisatelj Dominik Smole, avtor *Antigone*, ki jo smatrajo za najboljšo slovensko dramo po Cankarjevih delih, in pesnik Gregor Strniša. Utemeljitev pravi, da je prejel nagrado za zaokrožen pesniški opus — antologijsko zbirko *Vesolje*, ki je izšlo pred tremi leti.

Iz Prešernovega sklada je bilo nagrajenih deset ustvarjalcev, predvsem s področja umetnosti. Med temi je nagrado prejel igralec Slovenskega stalnega gledališča v Trstu Silvij Kobal za naslovno vlogo v *Chicchignoli* in vlogo *Lipeta* v *Primorskih zdrahah*. Silvij Kobal se je rodil pred 58 leti v Idriji in je nase prvič opozoril na odru Marijine družbe. Zato so ga takoj po vojni poslali na dvomesečni tečaj v Gorico, zatem pa je nastopil svojo igralsko pot v sklopu Slovenskega narodnega gledališča. V Slovenskem primorskem biografskem leksikonu beremo, da »ležijo Silviju Kobalu vloge preprostih ljudi, da ljubi preprosto, notranjo igro, najbolj pa zaživi pri

upodabljanju mediteranskih tipov ironično-dramatične narave«.

Ob Kobalu je bil nagrajen rezijanski pesnik Renato Quaglia za zbirko *Baside*. V utemeljitvi je med drugim rečeno, da se je njegova poezija vtkala v sodobno slovensko poezijo. »Quaglia ne obnavlja že znane ljudskega izročila, ne baja nam legend in mitov, ljudsko pesem in psiho Rezije je sicer vsrkal vase, si jo prisvojil, vendar so njegove metafore, miselnost, raz-

položenje, sporočilnost in duh pesmi določila modernih«.

Obema nagrajencema čestita tudi naš list in želi, da bi jima prejeta nagrada postala spodbuda za še nadaljnje uspešno in plodno delovanje, ki bi bogatilo ne samo našo zamejsko skupnost, ampak ves naš narod.

—o—

REFORMA EGS

Države Evropske gospodarske skupnosti bodo 17. februarja v Luksemburgu podpisale pogodbo o reformi Skupnosti. Zdi se, da za zdaj sporazuma z dne 27. januarja ne bosta podpisali Danska in Grčija.

Večerni koncerti v goriškem Avditoriju

Po uspešnih koncertih v Massi, Tarantu, Bariju in Arezzu se je dvojica Hae Sun Kang in Veronique Foursin predstavila v soboto, 25. januarja v goriškem Avditoriju v sklopu Večernih koncertov.

Koncertne turneje, ki jih združenje Lipizer prireja za zmagovalce istoimenskega natečaja za violino, se vedno bolj izkazujejo kot imenitna odskočna deska za mlade talente in obenem kot uspešna reklamizacija samega natečaja. Program, ki sta ga izvajali mladi umetnici, je bil izredno zahteven in kakovosten: od Bacha (*Partita* v E duru) preko Tartinija (*Vragov triller*), Beethovna (*Sonata št. 2*), Schuberta (*Sonatina*) do modernih skladateljev Szymanskega (*Mythes Op. 30*) in Wjenniewskega (*Polonnaise brillante*). Vse skladbe so

bile odigrane brezhibno, prizadeto in hkrati živahno.

Korejska violinistka Kang, čigar izvajanje v Gorici že poznamo iz recitalov, ki jih je imela v našem mestu, lahko še samo potrdi milino in čistost svojih izvedb, perfecionizem v intonaciji in virtuoziem, zraven tega pa fino zadržanost, ki kljub temu pritegne poslušalca.

S svojim barvitim igranjem in dosledno spremljavo je pianistka Veronique Foursin pripomogla, da so violinske teme prepričljivo izstopale pri skupnem igranju, nič pa ni zaostajala za violinistko v klavirskih solo odlomkih. Dr. Patrizia Nicoletti je poslušalce vodila k boljšemu dostopu skladb na programu.

L. Q.

rih na srečanjih pisateljev ter drugod, opozoril slovensko javnost na stvari, o katerih je še pred kratkim bilo bolje molčati. To so ljudje, ki so ozvočili zatajeno narodovo zgodovino, tako da določene dosedanje bele lise počasi začenjajo dobivati vedno bolj točne obrise. Pomislimo, kakšen odmev so imeli nekateri članki, objavljeni v Novi reviji in v Naših razgledih, a tudi v Mladini in celo ljubljanskem Delu na slovensko javno mnenje. Pomislimo na odmev, ki ga je imela lanska januarjska tribuna pisateljev v ljubljanskem Cankarjevem domu ali na določene posege letos jeseni na Statembergu. Slovenski pisatelji in pesniki, slovenski kulturni delavci in esejisti, med katerimi imajo tudi zelo vidna mesta ženske, postajajo vedno bolj to, kar so slovenski pisatelji in pesniki, slovenski ustvarjalci, vedno bili, to pomeni odločilni narodni, se pravi torej tudi politični, delavci. Tu ne gre za politično delovanje ljudi, ki bi težili po oblasti, ne gre za revolucijo orožja, ampak za revolucijo duha, za revolucijo v znamenju človeka, človeškega dostojanstva, za edino pravo revolucijo, za revolucionarnost, ki osvobaja. Za taka dejanja pa so potrebni ljudje, ki nekaj dajo na svojo voljo, na svojo miselno svobodo. Seveda ni nujno, da so to le ustvarjalne osebnosti.

Toda, če malo pomislimo, vidimo, da se tudi v kulturi in ustvarjalnosti sploh lahko obrestuje pogum, pravzaprav edinole pogum, podobno kot v gospodarstvu, ki smo ga prej omenjali. Ko smo že pri tem, smo se spomnili, da je bilo prav v teh dneh v Kranju srečanje pesnikov, ki so med drugim razpravljali, »Ali je pesnik potreben v ubožnem času«. Odgovor je seveda bil pritriljen, zanimivo pa je, da so ugotavljali, kot je logično, da umetniška ustvarjalnost ni odvisna od blago-

stanja, od bogastva. Svetovna književnost nam to izpričuje skupaj z glasbeno in likovno umetnostjo že stoletja. Kaj pa znanstveno-raziskovalna ustvarjalnost? Na tem področju smo Slovenci imeli vedno, in še vedno imamo svoje ugledne znanstvenike, iznajditelje, raziskovalce. Vendar kako bo s tem v prihodnosti, ko pa vemo, da taka dejavnost zahteva tudi določena sredstva, ki pa jih ni v zadovoljivi ali potrebni meri? Kako se bodo lahko uveljavili dediči Vega, Stefana, Pregla in številnih drugih, ki so nekaj pomenili in še pomenijo v svetovni znanosti? Znanstveno področje je kljub velikemu človeškemu potencialu slovenska Pepelka. Toda, »dum spiro spero«, je rekel neki dijak na sobotni Prešernovi proslavi na našem liceju. Tako tudi mi.

Poglejmo še nekoliko na našo stran. Ze uvodoma smo ugotavljali, da imamo pri nas vrsto tedenskih kulturnih ali prosvetnih pobud, ki lahko človeka spravijo v zagato, kam naj gre. Vso to dejavnost bi morali obravnavati pod pojmom postvarjanja. Ko nekoliko pogledamo, kako je s tem, vidimo, da naši kulturno-prosvetni delavci, skoraj bi si upal reči, mi vsi, ki se imamo za Slovence v Italiji, kajti skoraj vsi smo tudi soudeleženi pri teh dejavnostih, bolj redko prekorajmo mejo, ki bi presejala neko skoraj dolgočasno povprečje. Ni lahko namreč pripraviti kvalitetnih večerov, vaditi zahtevne zborovske pesmi, predstavljati dejavnosti, ki bi lahko povedale nekaj novega nam samim, a tudi večinskemu narodu in v vseslovenskem merilu.

Pred nekaj meseci je v Novem listu izšel članek, v katerem smo ugotavljali nekaj podobnega. Kot primer smo navedli naše pevske zборе, ki že desetletja nastopajo z več ali manj istim repertoarjem. To smo napisali v zavesti, da so

med nami vokalni sestoji, ki bi imeli vse pogoje, da bi lahko še rasli v smislu kvalitete, a jim za to pravzaprav manjka nekaj poguma in dobre volje, da bi naredili odločilen korak. Vendar lahko je kritizirati amaterje, smo rekli takrat in rečemo danes. Kaj pa naši poklicni glasbeniki? Kje je na primer razlog da glasbeni pedagogi GM tako malo nastopajo? Poglejmo na letošnji repertoar naše glasbene ustanove, pa bomo ugotovili, da ni med temi enega koncerta, na katerem bi nastopal domači glasbenik. Se dobro, da vsakomur Kuret, kje pa so ostali, tako, za primerjavo? Bo Trst, nekdanja zibelka najboljših slovenskih skladateljev, sploh dal še kakega ustvarjalca? Osebo poznamo le nekaj ljudi, ki se poskušajo v skladanju. Verjetno pa je to le posledica splošnega, rekel bi vsedravnega odnosa do glasbe, ki se seveda odseva tudi pri nas.

Toda gre za sušo, ki jo lahko opažamo tudi na drugih področjih. Pustimo reproduktivno dejavnost, ki je seveda pogojena po številnih dejavnostih, pogledajmo na polja, ki so še prosta, ki dovoljujejo svobodno izražanje. Ne bi tu pisali o pesništvu, brali smo, kaj so o tem zvedeli Parižani, ugotavljamo pa, v zvezi s temi pobudami, da bi se z nekaj več dobre volje ali poguma tudi v Parizu lahko boljše predstavili. Podobno bi lahko rekli v zvezi z razstavo, ki je bila v božičnem tednu na Pomorski postaji. Beseda in knjiga — razstava o slovenski reformatorski književnosti — bi si gotovo zaslužila boljše pogoje, kot so bili dani obiskovalcem. Celo zborovanje, ki je bilo na univerzi, nas je, kar se tiče slovenskih predavateljev, pustilo hladne.

Tudi to zadnjo razstavo je namreč priredila ustanova ob sodelovanju drugih prav tako ugled-

dalje na 7. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ali imata krščantvo in komunizem skupne poteze?

Na to, na prvi pogled nenavadno vprašanje odgovarja dr. Vojan Rus, profesor ljubljanske filozofske fakultete, v svojem najnovejšem delu, ki bo v kratkem izšlo pri DZS v Ljubljani. V letošnji 1. in 2. številki prinašajo Naši razgledi odlomek iz najavljenega dela prof. Rusa, iz katerega povzemamo nekatere značilne avtorjeve misli.

Avtor poudarja, da mu ne gre za zgodovinsko raziskavo krščanstva, temveč za filozofsko-etično raziskavo krščanske vere. Izkustveni temelj njegovega razmišljanja je Sveto pismo nove zaveze ali evangelij, v katerem je predstavljen moralno-etični duh evangelijskega krščanstva. Prof. Rus meni, da gre v zvezi s krščanstvom za pretežno izviren ter korenit in bistven prispevek k človekovemu pojmovanju moralnega oz. npravstvenega delovanja, pri čemer naglašja, da odklone od krščanskih načel znotraj same Cerkve ne smemo enačiti z evangelijskim duhom. Evangelijski duh naj bi bil uperjen v preseganje razredne družbe in kot tak predhodnik socialistično-humanistične etike. Evangelijsko krščanstvo naj bi bilo vse do pojava organiziranega delavskega gibanja prvo in največje gibanje »malih«, zatiranih in podrejenih ljudi. Nastalo naj bi v posebnem spletu razrednih, narodnostnih, filozofskih in religioznih razmer, ki so vladale na Bližnjem vzhodu za časa tedanjega rimskega imperija. Pomenilo naj bi bistveno preseganje dotedanje helenistično-rimske morale sužnjeposestniške družbe, ki se je oblikovala pod vplivom največjih grških filozofov.

Prof. Rus meni, da je v evangelijskih, ob nedvomnem poudarku na ideji Boga kot najvišjega in nadnaravnega bitja, daleč največ prostora posvečenega moralnim vprašanjem in vprašanjem človeških vrednot. Kljub poudarjanju božje prisotnosti, naj bi človek v evangelijskih bil postavljen za najvišje merilo človečnosti in družbeno-moralnega delovanja.

Evangelijski naj bi izrecno odklanjal idejo Boga kot oblast nad ljudmi. Jezus, človek in Bog obenem, naj bi odklanjal posedovanje in podrejanje

ANATOLIJ ŠARANSKY JE V IZRAELU

Znani sovjetski oporečnik, matematik Anatolij Šaransky je v Izraelu. Tri leta je bil v zaporu in pet let na prisilnem delu, ker se je zavzemal za spoštovanje človekovih pravic, v skladu s črko in duhom helenskih listine. Šaransky je Jud in so ga v Izraelu sprejeli najvidnejši voditelji s predsednikom Peresom na čelu.

Sovjetske oblasti so oporečnika izročile ameriškega veleposlaniku v Zahodni Nemčiji Richardu Burtu na meji med Vzhodnim in Zahodnim Berlinom. Približno uro po izročitvi je prišlo na istem mestu do izmenjave vohunov. Zahodnjaki so Sovjetom izročili tri vohune, Sovjeti pa so jih izpustili pet.

Veleposlanik Burt je Šaranskega pospremil do Frankfurta, kjer ga je čakala žena, ki je že več let na Zahodu. Oba sta z letalom takoj odpotovala v Izrael.

človeka po človeku, v tem pa naj bi si bila evangelijsko krščanstvo in marksistična teorija enaki skorajda po črki in duhu, meni prof. Rus.

Čeprav je neutemeljeno iskati v evangelijskih iste izraze, naj bi Kristus s svojimi prilikami izpovedal isti revolucionarni prelom z odtujeno oblastjo, kot je to storil marksizem. V podobi poslednje sodbe naj bi se kazal odnos »do najmanjših«, se pravi do nižjih slojev, kot najbolj odločilna vrednota, ki je glavno merilo vse človečnosti. To naj bi kazala npr. Jezusova izpoved: »Karkoli ste storili enemu mojih najmanjših bratov, ste storili meni.« Ali drug Jezusov rek: »A gorje vam, bogataši, kajti vso tolažbo že imate!«

Marksizem in prvotno krščanstvo naj bi se pokrivala tudi v ideji bratstva med ljudmi in skupne lastnine, ki ne dopušča delitve ljudi na siromašne in imovite.

Tudi evangelijske izreke, naj človek živi kot ptice pod nebom ali kot lilije, prof. Rus razloži kot naperjenost zoper tako duhovno usmeritev, ki vidi v materialni produkciji in njenih izdelkih edino vrednoto in s tem zoži človeka. Evangelijska revolucija, ki vzpostavlja povsem drugačen sistem vrednot, kot je bil v veljavi v sužnjeposestniškem redu, naj bi sicer bila v evangelijski izrečena implicitno, v podobi prilik, toda povsem jasno in nedvoumno.

V predstavljenem odlomku prof. Rus razmišlja tudi o vrednoti Kristusove dejavne in dajalne ljubezni. Pri Kristusovem pojmovanju naj ne bi šlo le za vzajemnost oz. obojestranski daj-dam,

temveč za dejavno, dajalno ljubezen, ki se mora pokazati predvsem v odnosu do revnih ali kako drugače socialno prizadetih. Ta zahteva pa naj bi v svojem bistvu bila enaka marksistični zahtevi po dejavnem spreminjanju družbe v prid nižjih slojev.

Iz navedenih misli je mogoče sklepati, da bo knjiga prof. Rusa Etika in socializem nedvomno zanimivo branje za vsakogar, ki ga zanima bodisi krščanska bodisi marksistična misel.

—0—

Sonetni venec v več jezikih

Vodja celovške Mohorjeve, dipl. ing. Franc Kattinig, napoveduje v kratkem izid dveh prevodov Prešernove pesnitve »Sonetni venec«, ki ju bo izdala ta najstarejša slovenska založba.

Izšla bo slovensko-nemška izdaja, ki jo je pripravil dr. Klaus Detlef Olof s celovške univerze, ter slovensko-esperantska izdaja, ki jo je uredil Tone Logar iz Ljubljane. Slikovna oprema knjigi pa je delo akademskega slikarja Valentina Omana, koroškega rojaka.

Predstavitev izdaj bo 18. 2. v Celovcu, pozneje pa tudi v Prešernovi hiši v Vrbi. Zanimivo pa je, da celovška Mohorjeva napoveduje tudi slovensko-špansko, slovensko-italijansko ter slovensko-francosko izdajo Sonetnega venca, kar kaže, da se tudi ta založba vključuje v sodobne kulturne tokove.

Ne gre namreč le za to, da bi največjo Prešernovo stvaritev predstavili tujemu svetu, še bolj pomembno je, da spoznajo Prešerna potomci številnih slovenskih ljudi v svetu, ki danes govorijo večinoma špansko in angleško.

Izmed drugih knjižnih izdaj napoveduje Mohorjeva v Celovcu tudi izid povesti primorskega rojaka Vinka Beličiča, ki jo bodo predstavili javnosti tudi v Trstu. Tako bi celovška Mohorjeva še živahneje posegla s svojo dejavnostjo v zamejski kulturni prostor.

MELODIJE OD REKE DRAVCE

Lepo je na sam pustni dan dobiti v roke nekaj veselega, optimističnega, lepega. Še toliko lepše pa, ko gre za glasbo, za pesmi, kot so te, ki si jih pravkar požvižgujemo in nas bodo te viže spremljale še v večer.

»Ob reki Dravci« tako je naslov knjigi, ki objavlja 25 uglasbenih pesmi za mešani pevski zbor koroškega skladatelja mlajše generacije Hanzija Artača. Tako je namreč naslov prvi objavljeni pesmi in prav njeno poskočno melodijo si požvižgujemo. Gre za veselo kombinacijo; melodije in harmonije so delo skladatelja Artača, besedilo pa delo neumorne koroške pesnice Milke Hartman. Pesmarico je izdala založba Drava ob podpori Slovenske prosvetne zveze in Krščansko kulturne zveze v Celovcu.

Spremno besedo k pesmim je napisal skladatelj in pedagog Samo Vremšak, ki med drugim pravi tako: »Giblje se varno v mejah preizkušene zvočnosti mešanega pevskega zbora, ki je nikjer ne preseže, izrazno — v mislih imamo melos, podprt z ustreznimi melodijami — pa želi skladatelj nadaljevati v najboljšem pomenu besede tradicijo koroške slovenske zborovske glasbe«. Malo dalje pa še ugotavlja »melodija, včasih obarvana s prizvokom narodne zabavne glasbe, mu teče gladko, doživeto in neprisiljeno, ter ustrezajoče so tudi harmonije, ki ne posežejo v drznejši zvočni svet. Te so pretežno diatonične, s smotrnim moduliranjem v bližnje tonalitete in previdno uporabo kromatike. Slog je homofon,

polifonije je malo, kljub temu so posamezni glasovi izpeljani pevno.«

Mislimo, da je s tem že vse povedano, kakšne so te pesmi. Tako glasbeno kot po besedilu so že in gotovo še bodo doživele velik uspeh med slovenskim ljudstvom. Mislimo, da bi o nekaterih lahko rekli, da so skorajda ponarodele. Tako vsaj o naslovni pesmi pesmarice. Spominjamo se n. pr., kako so jo z navdušenjem peli skavti in skavtinja na skupnem taboru - jamboreju, ki je bil pred dvema letoma v Globasnici. Od tam, od reke Drave so jo prinesli na obale Jadranskega morja, danes ni skavtskega srečanja ali veselice, da ne bi peli tudi te pesmi. Tudi na obali lepe Vide torej pojemo o kralju Matjažu, ki naj se zbudi.

Dvorni svetnik prof. Pavle Zablatnik na koncu pesmarice predstavlja oba avtorja: skladatelja Hanzija Artača, ki je rojen 13. junija 1951 na Obirskem, kjer tudi danes živi, in pesnico prof. Milko Hartman, rojeno leta 1902 v Spodnjih Libučah pri Pliberku, ki je gotovo ena izmed najbolj znanih in cenjenih slovenskih živečih pesnic.

Prepričani smo, da bodo pesmi Hanzija Artača doživele lep uspeh med slovenskimi zbori. Mislimo, da so vsebinsko in tehnično zanimivo zasnovane, verjetno pa se jih bodo lotili zlasti mlajši, mladinski mešani sestoji, saj tako ritmično kot po barvitosti ustrezajo predvsem takim vokalnim sestojem.

Na Prešernovi proslavi v Trstu

■ nadaljevanje s 6. strani

nih ustanov, med drugim tržaške univerze, in vse te ugledne ustanove, ki jih vodi cvet intelektualnih delavcev, žal, ni zmožgel boljše ureditve? To nas res boli.

Omenili smo književnost, ki nas častno lahko predstavlja tako med Unejci, da uporabimo izraz prof. Merkušja, kot tudi med italijansko večino in v svetu, pa čeprav čakajo prevodi naših pisateljev na izdajatelja. Te naše književnosti se veselimo še posebno v teh dneh, ko sta izšli dve

ŠE VEDNO NAPETI ODNOSI

Na ameriškem obrambnem ministrstvu so omenili možnost, da letalonosilki Coral Sea in Saratoga, ki sta se oddaljili od italijanskih obal, obnovita vojaške vaje neda-leč od libijskih teritorialnih vodã. Ob koncu marca pa bo priplula v Sredozemlje še tretja ameriška letalonosilka, America.

Obeta se torej nova zaostritev v Sredozemlju, ki pa je posledica izjave libijskega voditelja Gedaffija, da je naročil svojemu letalstvu, naj, kjerkoli more, prestrega izraelska potniška letala in jih preusmerja v Libijo. To naj bi bil odgovor na izraelsko nedavno zračno gusarstvo.

V Washingtonu so zaskrbljeni, ker se tako sploh ogroža varnost civilnega prometa. Sami pa so v škripcih, ker je ameriško letalstvo pred časom preusmerilo egiptovsko letalo, na katerem so se peljali palestinski preusmerjevalci ladje Achille Lauro. Poleg tega so Amerikanci vsaj delno branili izraelsko preusmeritev nad Libanonom. Glasnik Bele hiše je zato izjavil, da načelno obsojajo preusmeritve. Izjemo predstavlja primer, ko je čisto gotovo, da potujejo na letalu teroristi.

knjigi o tragični usodi pesnika in založniškega delavca Stanka Vuka in njegove žene Dane Tomazič. »Gli sposi di via Rossetti« sicer italijanskega pisatelja Fulvia Tomizze in pisma, ki jih je Stanko pošiljal ženi, v knjigi z naslovom »Scritture d'amore«, sta namreč dokaz naše zgodovine, naše narodne in kulturne biti na tem prostoru ob Jadranu, kjer pač živimo. Prav zato ostanemo brez besed, ko beremo uvodne besede k Vukovim pismom, v slovenskem prevodu, ki je izšlo v zadnji številki lanske Sodobnosti. Prevajalec — Slovenec — ne pozna Goriške Mohorjeve družbe, zanj je to založba sv. Hermagore, da omenimo le eno »cvetko«.

Toda področje, ki je pri nas najbolj zapostavljeno je, po našem mnenju, kljub izšolanemu kadru, esejistika. Imamo inštitute in ustanove, ki bi morale čutiti moralno dolžnost do naroda, da nam preskrbijo kvalitetna, tehtna, objektivna in

razvejana dela s področja krajevne zgodovine (tu nam n.p.r. italijanski zgodovinarji vse prevečkrat dajejo lekcije), jezikoslovja, sociologije, a tudi drugih ved. Dovolj je, da pogledamo, kaj je s šolskimi učbeniki znanstvenih in tehničnih predmetov. Kljub strokovnjakom jih nimamo in to si ne znamo razložiti.

Povedali smo doslej nekaj misli o odnosu, ki ga imamo pri nas v zamejstvu do ustvarjalnosti, do ustvarjalnega dela. Mislimo, da sedanje stanje kaže določene premike na boljše, da, tudi pri nas.

Ustvarjalci, veliki duhovi kot Trubar in Prešeren, so smerokaz našemu narodu, tudi na tej obali kot v Sloveniji, na Madžarskem, na Koroškem in po svetu. Naša misel naj zato ob koncu gre k letošnjim slovenskim prvošolčkom na Tržaškem, katerim je danes potekel rok za predvpis. Samo nekaj čez 150 jih bo verjetno naslednje šolsko leto v prvem razredu. Nanje mislimo in upajmo, da bodo zrasli v smislu Prešernovega narodnega in kulturnega programa.

Sodobno kmetijstvo

AGRUMI DOMA

Obolele pomarančevce in limonovce, katerih listi so pokriti z medeno prevleko — vidna so tudi kaparjeveva gnezda — je treba razkužiti, z milnico oprati liste in vejice, če pa to ne pomaga, pomeni, da je rastlina napadena od kaparja, ki izloča sladko tekočino, medeno roso, ki pada po listih in poganjkih. Rastline so zato mastne in včasih sajasto počrnele zaradi glivic, ki se naselijo na sladki rosi in kvarijo videz rastlin. Razen tega pa kaparji sesajo rastlinam sokove in zato le-te shirajo. V zaprtih prostorih, kjer rastlinam občasno primanjkuje vode in so večkrat tudi nepravilno gnojene, so rastline bolj občutljive in jih kapar hujše prizadene.

Bolje je imeti večji del leta rastline na prostem, na vrtu ali terasi, le pozimi naj bi bile v svetlem, zaprtem prostoru. Rastline ne smejo nikdar trpeti sušo. Obilno jim moramo gnojiti z organskim in umetnim gnojilom. Kaparje uspešno zatremo s škropljenjem s fosfornim škropivom. Če vsi kaparji ne bodo odmrli, še enkrat škropimo čez deset dni.

V obmorskih krajih mandarinovec dobro uspeva v zavetnih legah, v izredno hudih zimah pa drevesa zmrznejo. To se je zgodilo lansko zimo, ko nobeno pokrivalo ni moglo preprečiti škode. Zato tvegajte vzgojo v zavetni legi na vrtu.

Z. T.

Romantični in sodobni pogledi na interpretacijo Bachovih orgelskih del

OOOO HUBERT BERGANT OOOOOOOOO 3 OOOOO

E-dur izraža obupno ali celo smrtno žalost (ali res?), vsebuje nekaj ločitvenega, rezočega.

E-mol predstavlja globoko razmišljanje, ki je žalostno in otožno, pa vendar upajoče.

F-dur je v stanju izraziti najlepša čustva na svetu.

f-mol izraža globoko, težko žalost, smrtni strah srca.

fis-mol ima nekaj mizantropskega na sebi in predstavlja veliko ožaloščenost.

G-dur je prikladen za resne in živahne, ter svečane stvari in je zelo zgovoren.

g-mol je Matthesonu najlepša tonaliteta in predstavlja precejšnjo resnost in živahno ljubeznivost.

A-dur zelo gane in je prikladnejši za tožeča in žalostna čustva, kot za zabavo.

a-mol je tožeč, sproščen, časten in vabi k spanju.

B-dur je zelo zabaven in bujen.

h-mol je nevesel in melanholičen.

Kloppers je v svoji že omenjeni disertaciji izbral samo opise tistih tonalitet v Matthesonovi razpravi, v katerih so napisana Bachova orgelska dela, tudi drobni korali.

Nedvomno so te ugotovitve vplivale na interpretacijo orgelskih del Bacha in njegovih učencev enako, kot ugotovitev, da gostejši splet glasov zveni temneje kot dvoglasje. Barvna razlika med basom in diskantom na orglah je bila že tako aksiomatična.

VLOGA FRAZIRANJA IN ARTIKULACIJE

Bach je posvečal veliko pozornost obema. Prva je oblikovno-analitičnega značaja in mora biti veljavna v isti obliki za vse interprete, saj sta velikost skladbe in njena zgradba objektivna danost. Ustreza ločilom v govoru. Artikulacija je svobodnejša in se spreminja od interpreta do interpreta, ki jo v različnih fazah svojega umetniškega razvoja tudi spreminjajo. (H. Keller, M. C. Alain, A. Heiller pod vplivom G. Leonharda, itd.). H. Keller pravi, da je naloga artikulacije popestritev, obogatitev in poživitev glasbenega izraza. Njene možnosti so: *legatissimo*, *legato*, *portamenti* *legato*, *portato*, *non legato*, *staccato* in *staccatissimo*. *Legato* je avtorju razprave »Glasbena artikulacija, posebno pri J. S. Bachu, in avtorju knjige »Bachova orgelska dela« H. Keller-

ju »edini nekonfliktni izraz melodične linije, simbol zbranosti, stalnosti, gotovosti, povezanosti, celo popolnosti in ponižnosti pred njo.«

Izrazne možnosti *staccata* so veliko večje od izraznih možnosti *legata*. Če slednji v človekovem življenju ponazarja mirno zbranost, potem izraža *staccato* v številnih inačicah jezo, razburjenje, nemir, zamaknjenost, grozo, preplah itd. Tako stalnemu mišljenju, ki ga ponazarja *legato*, stojijo nasproti menjajoča se afektna stanja.

Bach je pri artikulaciji na orglah upošteval tudi artikulacijske prijeme pri igri na čembalu in pri godalni igri. Schweitzer je mnenja, da je Bach zagovarjal vezano igro, vendar oživljeno z artikulacijo. Nadalje pravi: »Popolnost, po kateri moramo težiti, je v tem, da dosežemo, kar je na orglah na videz nemogoče, da so posamezne note poudarjene, druge pa nepoudarjene.« Pri stari glasbi je nehote vplivala na artikulacijo tudi odsotnost palca pri igri. Še pravi: »Artikulacija mora biti bolj notranje občutena kot na zunaj zaznavna. Mora biti dosledno izpeljana v vsej skladbi. Stalni *staccato* je vprašljiv, monotoni *legato* utrujujoč.« Schweitzer pri tem ne loči artikulacije od fraziranja. Pribija pa: »Kadar ponovi isti ton drugi glas, ta ton ni ponovno zaigran, nego obleži.«

Nedvomno je Keller v svoji »Orgelski šoli« uganil tudi Bachovo prepričanje, ko je napisal: »Največje zahteve, ki jih lahko stavimo pred izvedbo polifone glasbe, so izpolnjene, če izvajalec artikulira štiri glasove fuge neodvisno drug

Koledar dramskega sporeda Radia Trst A za februar 1986

Vsako soboto od 15. februarja do 22. marca o b18. uri ponovitev vsako nedeljo ob 14.40): ob 400-letnici smrti Primoža Trubarja. Jože Rode »**DEDINGA VERE JE TROBLJA BILA: OD TOD DO SLOVENCEV TRUBAR JE TROBIL NAGLAS, BUKVE JIM SVETE PISOČ**«. Radijska nadaljevanja v 6 epizodah o tem pomembnem kulturniku in avtorju prve slovenske knjige. Glasbeni svetovalec Pavle Merku. Asistentka Anastazija Purič. Ton in montaža Piero Del Linz. Režija Boris Kobal. Produkcija »Radio Trst A«.

1. V soboto, 15. februarja: »**V TRSTU ME JE OD MLADIH NOG VZGAJAL PETER BONOMO, UČEN IN ZELO POBOŽEN MOŽ**«. V prvi zgodbi naše nadaljevanke bomo spoznali Trubarjevo šolanje na Reki in v Salzburgu, kjer ga je spoznal škof Peter Bonomo, ki ga je povabil k sebi v Trst in mu kasneje tudi omogočil študije na Dunaju.

2. V soboto, 22. februarja: »**ODKAR SVET STOJI, SE KAJ TAKEGA ŠE NI ZGODILO!**«. Trubarjeve prve službe na Stajerskem in v Ljubljani, ki pa jo je moral kmalu zapustiti in se zateči k svojemu dobrotniku Bonomu v Trst. Prvo pregnanstvo v daljno Nemčijo, kjer leta 1550 napiše prvo slovensko knjigo.

V torek, 18. februarja ob 18. uri: Bruno Longhini »**NAJDALJŠI DAN**«. Življenjska, halucinatorična odiseja enega najbolj vznemirljivih italijanskih pesnikov Dina Campana (1885-1932), tega z veliko iluzijo napojenega »poeta germanicus«, ki je svojo umetniško in fizično kalvarijo preživljal kar najbolj pustolovsko in nomadsko: iz ene norišnice v drugo, iz enega potovanja po Švici, Franciji, Južni Ameriki, Rusiji itd. do drugega. Kdo — predvsem pa kaj je bil Dino Campana, ta vizionarni in hkrati preroški poet? Tudi na to dilemo skuša odgovorjati Longhinijeva i-

gra. Prevod Alenka Rebula Tuta. Režija Marko Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

V torek, 25. februarja ob 18. uri: Ulrich Lauterbach »**OBISK OD ZUNAJ**«. Radijska pripoved. »Kako pohlepno se religiozna nuja množic oklene vsega, kar bi lahko dalo smisel njenemu bivanju in dopustilo obstoj neke nadzemske sile«. Tako razglablja eden od protagonistov te vznemirljive radijske igre, ki jo je napisal nemški dramatik Ulrich Lauterbach. Izredno aktualna in tudi napeta pripoved o »enelpejih« a hkrati tudi poetična meditacija o poslednjih rečeh in stvarih. Prevod Borut Trekman, ki je v sklopu izmenjav in sodelovanja med ljubljansko in našo radijsko hišo tudi režiral to delo. V glavni vlogi nastopa kot gost članica MGL Jožica Avbelj. Produkcija »Radio Trst A«. Stereo.

Vsak ponedeljek in petek ob 16. uri: **IZ ZAKLADNICE PRIPOVEDNIŠTVA**. Po izteku cikla kratke proze o smrti, ki ga je za deset nadaljevanj napisala slovenska pisateljica Ivanka Herold (branje Savina Remec), bo stekel izbor iz sodobne jugoslovanske proze, ki ga pripravlja Denis Poniž. Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

— 0 —

SPET SO SE ZAOSTRILI ODNOSI MED PSI IN KD

Italijanski senat je začel ponovno obravnavati finančni zakon in državni proračun za leto 1986. Sestale so se posamezne komisije, ki so morale do srede izraziti svoje pripombe. V četrtek je vse gradivo začela preučevati senatna komisija za proračun, ki bo morala do prihodnjega ponedeljka predati osnutek in svoje predloge senatni zbornici. Načelniki senatnih skupin so sklenili, da je treba dokončno glasovati o finančnih dokumentih do petka, 21. t.m.

V NEDELJO BO PADLA ODLOČITEV

Na Portugalskem je spet v teku živahna volilna kampanja za drugi del predsedniških volitev, ki bo v nedeljo, 16. t.m. 26. januarja nihče izmed štirih kandidatov ni prejel absolutne večine, zato bodo zdaj na vrsti ožje volitve med najbolje uvrščenima. Gre za predstavnika krščanskih demokratov Do Amarala in za socialističnega voditelja Soaresa. Prvi je prejel 46% glasov, drugi pa 25 odstotkov. Preučevalci javnega mnenja trdijo, da imata trenutno oba kandidata enake možnosti za izvolitev, saj se bodo volilci ob izbiranju le med dvema imenom drugače opredeljevali kot prvič.

PAPEŽ SE JE VRNIL IZ INDIJE

Papež Janez Pavel II. je končal 10-dnevni pastirski obisk v Indiji in se je vrnil v Rim. Zadnje srečanje v Indiji je namenil 100 tisoč mladim na stadionu Shivaji Park v Bombayu. Pozval jih je, naj ostanejo zvesti narodnemu izročilu in naj zavrnejo vsako zapostavljanje zaradi rase, vere, spola, socialnih razlik ali jezika. Nedaleč od stadiona je proti papežu manifestirala skupina skrajnih hindujcev.

POGAJANJA ZA RAZOROŽITEV

Posebni svetovalec ameriškega predsednika Reagana za vprašanje razorožitve Nitze je v ponedeljek, 10. t.m., začel v Rimu diplomatsko pot po Zahodni Evropi. Naslednji dan je v Bruslju seznanil predstavnike držav, članic Atlantske zveze, z zadnjimi novostmi o pogajanjih za razorožitev med Sovjeti in Amerikanci v Ženevi. O tej problematiki pa se želi razgovarjati tudi z državnimi voditelji v Italiji, Belgiji, Franciji, Zahodni Nemčiji, Veliki Britaniji in na Nizozemskem. V Rimu so ga ločeno sprejeli ministrski predsednik Craxi, zunanji minister Andreotti in obrambni minister Spadolini.

od drugega. Najbolj naravno artikulacijo nudi izvajalcu mehanska traktura. Nadaljevanje Kellerjevega izvajanja ne moremo aplicirati na Bacha, saj pravi da elektro-pnevmatska traktura omogoča izvajalcu najbolj prefinjeno artikulacijo. Tega ne moremo potrditi predvsem iz zgodovinskih razlogov.

REGISTRACIJA

Videli smo že iz Forkelovega poročila in iz nekrologa, da je bila Bachova registracija nekonvencionalna. Žal za večino njegovih orgelskih del ne vemo, kako jih je registriral. Na približno dvajsetih primerih je zapustil napotke, kako jih registrirati. Za izvedbo korala »Ein feste Burg ist unser Gott« je, kot vemo iz Waltherjevega poročanja, predvidel v levi roki fagot, v desnici pa sesquialtero poleg osemčevljske osnove. Nekateri korali imajo predpisan 4-čevljski register v pedalu. Pri takih primerih igra levica na manualu s 16-čevljskim registrom. Pri Koncertu v d-molu je v obeh manualih predpisana 4-čevljska oktava in v pedalu 8-čevljski principal, ki se umakne 32-čevljskemu subasu. Ob nastopu tega registra v pedalu, je levica ojačena z 8-čevljskim principalom. Najčešča Bachova oznaka na orgelskih skladbah je vsekakor »Pro Organo pleno«, ali »In organo pleno«. Enako redko je Bach označeval tudi prehode z manuala na manual. Primeri skladb z mojstrovimi manualnimi oznakami so: dorska toccata, koncerti in nekateri korali.

Poglejmo si nekaj napotkov Bachovih sodobnikov, ki se nanašajo na registracijo in na prehajanje z manuala na manual. Kloppers jih je zbral, razporedil in ugotovil:

1. V baroku ni bilo registrantov-asistentov. Govora je samo o organistu in kalkantu. Šele ob koncu 18. sotl. je po Klotzu zabeležen registrant. O Bachu poročajo, da je neopazno vlekkel registre.

2. Zaradi odsotnosti registranta je bila menjava registrov zelo omejena. Pri stilni enovitosti stavkov je bila tudi odveč. Barok je namreč stremel k predstavitvi samo enega afekta v območju strukturalno zaključenega stavka.

3. »Posamezni stavek naj se izvede v eni registraciji« je bilo splošno prepričanje organistov-skladateljev v baroku. Marburg je 1.1.1753 napisal: »Pri fugi odpade razdeljenost, tako se skladba izvaja od začetka do konca, brez odstavitve.« Posledica takšnih nazorov je bila, da so fuge izvajali vedno s polnimi orglami.

4. Možnost menjave manualov je bila omejena na mesta, ki niso zahtevala preregistriranja pedala, ali pa je bilo to organistu možno napraviti.

5. Do konca baroka je vladalo prepričanje, da se ne sme podvajati istočevljskih registrov. Šele Jakob Adlung je dopuščal večkratno zasedbo istočevljske lege. Če je Bachova neobičajnost v registriranju obstojala tudi v tem, ne vemo.

6. Tudi predstave o Bachovem »pro Organo pleno« so različne, enako predstave o nekem

splošnem »organu plenu«. Johannu Mathesonu je pomenil poleg celotnega principalnega zbora še kvintadene in sesquialtere, čeprav slednje vsebujejo terco. Slično je oblikoval »organu plenu« tudi Adlung. Pri tem je poudaril, da je možno alikvotne registre s pomočjo zveze umiliti ali ojačiti. S pomočjo 16-čevljske cevne piščali ali »Gedackta« (tj. burdona), se plenu lahko doda še večja graviteta.

7. Po J. Matthesonu ni dobro na enem manualu družiti labialne in jezične registre. Pri »organu plenu« so bili jezičniki le v pedalu. V »Polnem kapelniku« iz l. 1739 je Mattheson svoje poglede na organo pleno revidiral. K polnim orglam po njegovem seadaj že sodijo: principal, sorduni, salicionali ali saliceti, »šumeče piščali«, oktave, kvinte, miksture, šarfi, kvintadene, cimbele, nasat, terce, sesquialtere, super-oktave, in pozavne v pedalu (ne v manualu).

Značilno je, da je Bahe v Mühlhausnu 8-čevljsko trobento zamenjal s 16-čevljskim fagotom. To mu je olajšalo izvajanje »bassa continua« v vokalno-instrumentalnih skladbah, tako da je bas igral kar z levo roko.

8. Pri Bachu se »organu plenu« nanaša vedno na glavni manual, čeprav je bil vsak sposoben tvoriti plenu. Njegov »organu plenu« je bil sestavljen iz bolj ali manj polnega jedra principalnega zbora, ki se je po potrebi lahko dopolnil z labialnimi registri v manualu in pedalu, slednjega je bilo možno ojačiti še z jezičniki.

(Dalje)